Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 204. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 24-го ЖОВТНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 24, 1956. No. 204. VOL. LXIII.

СТІВЕНСОН ОБСТОЮЄ ПРОБЛЕМУ ВОДНЕВОЇ БОМБИ

ДЕМОКРАТИЧНИЙ КАНДИДАТ СОЛІДАРИЗУЄТЬСЯ З ПРЕЗИДЕНТОМ АЙЗЕНГАВЕРОМ У ВИСТУПІ ПРОТИ ІНТЕРВЕНЦІЇ БУЛҐАНІНА В АМЕРИКАНСЬКИХ ВИБОРАХ

Шикаґо, Ілл. — Адлей Стівенсон, демократичний кандидат на президента країни, прилучився минулого понеділка 22-го жовтня, до Президента Айзенгавера у засуді спроб совєтського прем'єра Булґаніна вмішуватись в американську передвиборчу дебату відносно дальших проб з водневою бомбою, але тим не менше обстоював, що ця справа є „справжньою проблемою" і не можна відтягатись від її обговорювання. — Стівенсон при цьому заявив, що заява солідарности Булґаніна з його концепцією відносно припинення дальших проб з водневою бомбою ще далеко не означає, що Совєти воліли б, щоб він, Стівенсон, виграв вибори, бо Булґанін та інші совєтські лідери вже раніше, мовляв, висловились радше в користь кандидатури і перевибору президента Айзенгавера. — Проте, справа не в тому, кого воліла би Москва бачити в Білому Домі у Вашинґтоні впродовж найближчих чотирьох років, а тільки в тому, „що ми маємо робити для рятунку людства від водневого нещастя" — твердив Стівенсон. Булґанін, як відомо, саме тепер звернувся знову особистим листом до президента Айзенгавера в справах роззброєння, кажучи при цьому, що він солідаризується із становищем Стівенсона відносно припинення дальших проб з водневою бомбою. Президент Айзенгавер гостро виступив проти того листа і такого совєтського намагання вмішуватися в американські вибори, що лист Булґаніна він уважає особистою обидою для себе. Тим часом виявилось, що совєтська підтримка є, в обставинах сильного антикомуністичного наставлення американських виборців, радше справжньою „медвежою прислугою" для кандидата і саме від цього намагаються відпекатися тепер демократи, кажучи, що Москва воліла б, щоб президент Айзенгавер був перевибраний. Тим не менше — твердив Стівенсон — Совєти напевно не бажали б ані республіканців, ані демократів при кермі в ЗДА. Проте, по думці Стівенсона, це не повинно бути американською передвиборчою проблемою і тому теж він уважає, що гостра відповідь президента Айзенгавера на листа Булґаніна в справі роззброєння була „нефортунна". Стівенсон вважає, що „ми повинні зробити все необхідне, щоб цю вітальну справу (роззброєння) закінчити, або виявити перед світом нещирість Булґаніна."

През. Айзенгавер перейде ще раз основні лікарські оглядини

Вашинґтон. — Наприкінці цього тижня президент Айзенгавер перейде в шпиталі ім. Волтера Ріда у Вашинґтоні поновні лікарські оглядини, завданям яких буде встановити теперішній стан його здоров'я. Вислід оглядин буде опублікований ще перед днем 6-го листопада, значить перед президентськими виборами. В оглядинах візьмуть участь всі ті лікарі, що лікували Президента під час його двох останніх недуг. Перед оглядинами Президент не відбуватиме більших виборчих поїздок ні не виступатиме з багатьма виборчими промовами. В четвер цього тижня виступить тільки в Ню Йорку, де виголосить через телевізійні стації промову до американського народу. Під сучасну пору през. Айзенгавер працює над проєктами своїх найближчих промов і, крім того, нараджується з компетентними керівниками комісії для атомових дослідів в справі основної відповіді Стівенсонові, який виступає далі із усе настирливішим доманганиям припинити спроби з водневою бомбою, яку він уважає смертельною загрозою для всього людства. Пресовий секретар Президента Гаґерті заявив, що вістки про якусь нову недугу Айзенгавера, які поширилися в деяких колах, не відповідають правді. Президент цілком здоровий і почувається добре.

Прибули совєтські обсерватори, щоб стежити за відбуванням виборів у ЗДА

Ню Йорк. — Згідно з запрошенням американського уряду, переданого совєтському і сателітським урядам, прибуло до ЗДА у понеділок 22 жовтня трьох совєтських обсерваторів, які на протязі двох найближчих тижнів відбуватимуть поїздку по ЗДА, щоб стежити за відбуванням американських виборів. Прибувши на летовище в Ню Йорку, совєтські обсерватори заявили, що вони не хочуть робити ні говорити нічого такого, що могло б бути встряванням у внутрішні американські справи. До совєтської обсерваційної делеґації входять: Л. Н. Соловйов, заступник голови совєтської всесоюзної ради професійних спілок і член Верховного Совєту, як провідник делеґації, В. Л. Кудрявцев, член редакції офіційних совєтських „Ізвестій" і М. Л. Рубінштайн, економіст. З усіх них говорить по-англійськи тільки Рубінштайн. Провідник делеґації, що мала б обсервувати американські вибори, не вміє ні слова по-англійськи. З Ню Йорку совєтські обсерватори виїхали негайно до Вашинґтону, де вони відвідають головні виборчі кватири республіканської і демократичної партій і звідтам до Люїсвілл у Кентакі, де матимуть нагоду почати своє обсервування американської виборчої кампанії. До Ню Йорку вони вернуться в четвер, щоб слухати промови през. Айзенгавера і потім полетять до Лос Анджелес, де виступатиме Стівенсон.

В АМЕРИЦІ

● **Нюйоркський губернатор Гарриман** помилував двох іміґрантів — канадійця Франка Вільямса і еспанця Енріка Еспінозa, обох засуджених за крадіж. Франк був караний ще 23 роки тому, але тепер грозила йому, за іміґраційним законом депортація до Канади. Еспіноза, караний в 1950 р., не міг би вернутись до ЗДА, якщо виїхав би за кордон. Акт офіційного помилування касує правні наслідки засуду за крадіж з погляду іміґраційного закону.

● **Американські нафтові маґнати**, разом з директором державного уряду мобілізації, секретарями фінансів і торгівлі та представниками секретаріятів оборони і внутрішніх справ, зібрались на заклик Президента в справі збудування в швидкому часі 50 нових супертанкерів, кожний по 45,000 тони, для перевозу нафти з Середнього Сходу довкола Африки, або з Америки до Европи, на випадок замкнення Суеського каналу.

● **У Карнеґі Голл** в Ню Йорку, одній із найрепрезентативніших музичних заль у світі, виступатиме 18 листопада ц. р., 7-річний Джой Алфіді, як наймолодший у світі диригент симфонічних оркестр. Він диригував уже цього літа під голим небом в Ню Йорку Симфонічною Оркестрою з Маямі. Теперішній концерт уладжений на користь шпиталю в його родинному місті, Йонкерсі під Ню Йорком.

СТІВЕНСОН ВЕДЕ КАМПАНІЮ ЗА СТЕНҐЕЛЕМ

Демократичний кандидат на президента Адлей Стівенсон виступив у Лейк Форест, Ілл. під час виборчої манiфестації за демократичним кандидатом на сенатора Ричардом Стенґелем. Пізніше, вернувшись до Шикаґо, він склав заяву в справі відповіді през. Айзенгавера на лист совєтського прем'єра Булґаніна.

У Шикаґо відбулося велике політичне віче

Шикаґо. — В минулу неділю 21 жовтня ц. р. відбулося в просторій авдиторії школи св. Миколая масове Протестаційне Віче з метою познайомити широке українське громадянство в Шикаґо з теперішнім політичним положенням у світі, зокрема з українськими справами в Америці та по цей і той бік залізної заслони. Водночас ціллю віча було запротестувати перед вільним світом проти масового винищування українського народу московсько-совєтським терором. Головним промовцем був проф. Лев Добрянський із Вашинґтону, голова УККА, який з'ясував сучасне політичне положення та наші досягнення і домагання. Наступним промовцем був недавній поворотець з концтаборів в СССР, де він перебув 10 років, як політичний в'язень на примусових роботах, д-р Антін Княжинський. У своїй довшій промові він подав надзвичайно цікаві вістки, як інформації очевидця, про життя-буття в понурій і уярмленій совєтській дійсності. Вічем проводив п. Филип Васильовський, заступник голови Ліґи американців українського походження, голова 221-го Відділу У. Н. Союзу. У вічу взяли масову участь члени давньої і новоприбулої іміґрації. Почесним гостем віча був м. ін. Владика єпископ М. Германюк з Вінніпеґу. У Президії віча засідали д-р М. Сіменович, І. Дужанський, Тарас Шпікула, д-р В. Помірко, полк. В. Чабанівський, пані У. Целевич, А. Забродський.

Совєти стосують далі моральний терор

Вашинґтон. — Сенатська підкомісія для справ внутрішньої безпеки відбула в понеділок цього тижня переслухання в справі вимушеного совєтськими аґентами виїзду „на родіну" колишнього втікача із СССР Александра Хвастова, який під тиском совєтських аґентів погодився на репатріяцію, забираючи водночас із собою свою нешлюбну доньку Таню, народжену вже у ЗДА і зареєстровану, як американська громадянка. Перед комісією виступили представники Світової Служби Церков і російської Православної Церкви у ЗДА, які ствердили, що Хвастов жив у ЗДА під безупинним страхом за свою безпеку і за життя і долю своїх рідних у Совєтському Союзі. Вони ствердили, що Хвастов не мав ніякого бажання вертатися до Совєтського Союзу і що якщо він це зробив, то тільки під моральним терором з боку совєтських аґентів. Під цю пору Хвастов перебуває в Лондоні і вичікує на рішення британського суду в справі вивезеної ним із ЗДА доньки Тані. На судову розправу в цій справі приїде до Лондону і мати Тані Олена Дячок із Дітройту.

Громада в Аллентавні вшанувала 100-річчя народин Івана Франка

Алентавн, Па. — Місцева Українська Громада, зорганізована у Відділі УККомітету, вшанувала минулої неділі, 21-го жовтня, 100-річчя з дня народин Івана Франка окремою імпрезою, в програму якої входили промови, співи і декламації. Свято відбулось в залі Лігай Сенґербанд і його започатковано відспіванням американського гимну та „Не пора": Відкрив імпрезу п. Іван Зазворський, голова Відділу УКК, а програмою керував його заступник, п. Іван Коромець. Промову про значення Івана Франка та його творчости для американських українців виголосив адв. Михайло Пізнак з Ню Йорку. Мистецьку частину програми виконав чоловічий хор з Лігай Велі під управою п. Олекси Дідуха. Декламації виголошували діти під проводом п-ні Левицької. Того ж дня адв. Пізнак промовляв англійською мовою на тему українських визвольних змагань через місцеву радіовисильню на українській програмі, яку веде п. Леонід Лисенко.

Померли два заслужені діячі УНСоюзу: Бл. п. Іван Павловський і Степан Морозович

Минулого понеділка, 22-го жовтня, наспіли до Головної Канцелярії УНСоюзу дві сумні вістки про смерть двох заслужених діячів УНСоюзу, довголітніх секретарів двох його Відділів, сл. п. Івана Павловського і сл. п. Степана Морозовича. Бл. п. Степан Морозович, що походив із села Голодовичі, старо-самбірського повіту в Західній Україні, та був довголітнім секретарем 334-го Відділу УНСоюзу в Клівленді, Огайо, помер в неділю, 21-го жовтня, рано, проживши 64 роки. Похорон відбувається сьогодні, в середу 24-го жовтня. Зокрема заслуженим для УНСоюзу і громади був сл. п. Іван Павловський, довголітній секретар 230 Відділу в Акрон, Огайо, що помер в суботу, 20-го жовтня. Покійний походив із села Гніздичів, жидачівського повіту в Західній Україні. Вступивши в 1918-му році в члени УНСоюзу, Покійний став одним із найрухливіших відділових секретарів, кілька разів був делеґатом на головну конвенцію УНСоюзу та здобув кілька відзначень і нагород за приєднування нових членів. Похорон відбувся у вівторок, 23-го жовтня. з смертю цих двох заслужених діячів наша спільнота і зокрема УНСоюз віднесли велику втрату.

Французи перехопили проводирів повстання в Альжирі

Альжир. — Французька військова влада в Альжирі, діставши відомості про переїзд літаком п'ятьох головних керівників всього націоналістичного руху в Альжирі з Рабату в Марокко до Тунісу в Тунісії, спонукала радіо-закликами французького пілота приземлитись на альжирській території, де всіх альжирських націоналістів негайно арештовано. Всі ті п'ять альжирських діячів — це дійсні організатори й керівники альжирського повстанського руху, які повтікали з Альжиру до Каїро і відтіль керували війною проти Франції. Вони прибули були під чужими призвищами й довкільною дорогою до столиці Марокко, Рабату, де конферували з марокканським султаном Мохаммедом V., а відтіль полетіли до Тунісу, де мала відбутись спільна конференція туніського прем'єра Гагіба Бурґуіби, марокканського султана Мохаммеда і тих альжирських діячів. Марокканський султан і туніський прем'єр хотіли переговорити з альжирськими націоналістичними діячами можливості посередництва до Франції, щоб закінчити війну в Альжирі і дійти до порозуміння. Перехоплення Французами літака, що належав до марокканської летунської компанії, та арештування гостей Мохаммеда V викликало негайні гострі протести однаково марокканського, як туніського урядів. У Парижі скликано надзвичайне засідання ради міністрів для обміркування цього нового загострення ситуації.

Гаммершилд підкреслює ролю ОН в лагодженні конфліктів

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Даґ Гаммершилд, проголошуючи обширне звідомлення з діяльности Об'єднаних Націй за останній рік, у вступі підкреслив ролю тієї міжнародної організації для ліквідування міжнародних конфліктів та поручив переводити безпосередні й тайні переговори, як найкращий шлях до згоди. Він покликався при цьому на власну участь у таких тайних нарадах у справі договорення про перемир'я між Ізраїлем і його арабськими сусідами, у справі Суезу під час останньої сесії Ради Безпеки і, раніше, у переговорах з комуно-китайським урядом в Пейпінґу про звільнення американських летунів. Гаммершилд уважає, що такі довірочні розмови дають куди кращі висліди, як публічні дебати. Звідомлення Гаммершилда стоїть у зв'язку з відкриттям в дні 12 листопада ц. р. нової Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Вона матиме діло з такими запальними справами, як ізраїльсько-арабський конфлікт, неполаднаний конфлікт за Суез, справа Кипру і справа Альжиру.

В Йорданії вибрано проти-західній парлямент

Амман. — В Йорданії відбулись в останню неділю вибори до нового парляменту. На 40 членів нижчої палати парляменту в понеділок були відомі висліди з 35-х виборчих округ. Велику більшість здобули прихильники тіснішого союзу з Єгиптом та противники союзу з Англією. Правда, докладний образ нового парляменту стане відомий щойно тоді, коли він збереться і прийде до обмірковування конкретних справ, бо більшість вибраних послів кандидували, як „незалежні". Однак уперше вибрано трьох комуністів. В йорданській частині Єрусалиму вибрано всіх трьох послів, відомих з свого антизахідного становища. Вони обвинувачують Захід у підтримуванні Ізраїлю проти арабського світу. Приїзд команданта єгипетської армії генерала Гакіма Амера і команданта сирійської армії генерала Нізаммедіна до столиці Йорданії для обговорення спільної кампанії проти Ізраїлю — скріпить протизахідні настрої та наблизить Йорданію до єгипетського бльоку „невтралістів" — стверджують західні обсерватори в Аммані.

СССР і Японія підписали договір про кінець війни

Москва. — В п'ятницю ц. м. за підписами совєтського прем'єра Ніколая Булґаніна і японського прем'єра Іхіро Гатоями проголошено спільну заяву, яка закінчує формально існуючий між СССР і Японією від 1945 року стан війни і встановлює нові дипломатичні взаємини між тими державами. Новопризначені амбасадори мають повести дипломатичним шляхом наради щодо консулярних станиць. З днем, коли ввійде в силу цей договір, набере сили також підписана 14 травня ц. р. умова про риболовлю. Договір заповідає переговори про торговельний і навіґаційний договори. Найважливішу справу територіяльних претенсій Японії полагоджено в тому договорі таким компромісом, що Москва заявила готовість звернути Японії острови Габомай і Шікотан після підписання детального мирового договору. Тим часом ця теперішня заява стверджує, що взаємини СССР і Японії мають опертись об постанови чартеру ОН, при чому кожна з цих держав зберігає право до „індивідуальної чи колективної самооборони". СССР зобов'язався звернути всіх японських воєнних полонених та „прослідити" долю всіх тих японців, що за них впоминається Японія. До проголошення заяви додано короткий торговельний протокол.

Нові переговори про Суез відбудуться в Женеві

Каїро. — Нові переговори про Суезький конфлікт почнуться в Женеві 29 ц. м. — заявив речник єгипетського уряду, при чому він зазначив, що на ті переговори виїдуть з Єгипту міністер закордонних справ д-р Махмуд Фавзі і майор летунства Алі Сабрі, а з англійської і французької сторін міністри Ллойд і Піно. Зате в Лондоні й Парижі висловлено здивування з приводу тієї заяви, бо, мовляв, ще не устійнено місця і дати таких переговорів. Англія і Франція, мовляв, не відступили від своєї бази, на якій хочуть вести переговори, себто інтернаціональної адміністрації для Суезького каналу, а Єгипет, відкинувши цю базу, ніякої іншої з свого боку не запропонував. Однак єгипетські часописи твердять, що нові переговори мають призадуматися над практичними методами застосування в життя 6-ти принципів, що їх прийнято одноголосно на останньому засіданні Ради Безпеки в цій справі. Тим часом організування Асоціяції користувачів Суезького каналу поступило настільки вперед, що призначено вже адміністратора Асоціяції в особі давнього генерального консула в Ню Йорку Ейвінда Бартельса. — Між ЗДА, Англією та Францією буцімто існують розбіжності щодо того, чи Асоціяція має організувати господарські санкції проти Єгипту, чи намагатися знайти можливості кооперації з новою єгипетською адміністрацією каналу

СОВЄТСЬКІ ВІЙСЬКА ПЕРЕВОДЯТЬ „МАНЕВРИ" В ПОЛЬЩІ

Варшава. — Ситуація в Польщі далі напружена, дармащо формально перемогла „ліберальна" течія в польській комуністичній (офіційно — „з'єдиненій робітничій") партії, вибравши Владислава Гомулку знову першим своїм секретарем і викинувши совєтського маршала Константина Рокосовського та його прибічників з нового Політбюра. Однак насправді дальший хід подій у Польщі залежить цілком від становища, що його займатиме Москва, яка розпоряджає 7-ма дивізіями на території Польщі — стверджує західня преса. За останніми відомостями, в Польщі, в околиці Лодзі, Люблину і „недалеко Варшави", відбуваються „маневри" тих совєтських військ. Також на Балтику біля польських берегів появилися совєтські кружляки і нищильники: біля Пуцка на північний захід від Гданська, біля Свіноуйсця (Свінемінде) й Гданська (Данциґу). Польська влада в Гданську буцім-то відмовилася впустити до порту два совєтські кружляки, які три дні стояли перед входом до порту. Польський адмірал Ян Вісневський конферував у цій справі з совєтськими старшинами на помості одного з кружляків. Всіми цими совєтськими збройними силами на польській території і польських водах командує маршал Іван Конєв, командант спільних збройних сил всього комуністичного бльоку за т. зв. Варшавським пактом. Командантом збройних сил Польщі все ще є совєтський ставленець маршал Константин Рокосовський, якому Москва пригадала в 1949 р., що він є „поляк". Нове Політбюро, вибране в минулу суботу у Варшаві, буцім-то конферувало з Рокосовським і цей останній мав заявити польським комуністам, які прийшли тепер до влади, свою льояльність. Військові „маневри" мають нібито, за заявою Рокосовського, швидко скінчитися. Польська публічна опінія домагається димісії Рокосовського, але це не така легка справа з уваги на приявність совєтських військ на території Польщі, на формальну приналежність Польщі до військового бльоку з Совєтами і на залежність від Совєтів у справі західніх кордонів Польщі. Совєти оправдують перебування совєтських військ у Польщі на арґументі, що їм треба забезпечити собі шлях для своїх військ, стаціонованих у Східній Німеччині. Зате, мабуть, буде димісіонований генерал Казімерж Віташевський, найближчий помічник Рокосовського на становищі політичного шефа польської армії, якому підчинена „політграмота", защеплювана польським воякам.

Про напружені настрої у Польщі свідчать демонстрації, що їх відбуло кілька тисяч польських студентів кількох високих шкіл у Вроцлаві (Бресляв). Після гамірного віча в мурах місцевого університету, студенти всіх тамошніх високих шкіл маршували вулицями Вроцлава з такими транспарентами, як „Рокосовський на Сибір!", „Хай живе Гомулка!" і т. д. Поліція не робила демонстрантам ніяких перешкод. Однак офіційна польська верхівка запевняє, що „нічого не змінилося" і що особливо в закордонній політиці курс Польщі, опертий строго на „приязні і союзі" з Совєтським Союзом, залишається надалі незмінний. Таку рішучу заяву склала „Трибуна Люду" з понеділка 22 ц. м., офіційний орган польської комуністичної партії, у зв'язку з заявою президента Айзенгавера. Мовляв, засідання ЦК польської комуністичної партії і вибір нового політбюра, це суто внутрішня справа Польщі, „незалежна від американських виборів". Польський комуністичний орган застерігається, що Польща не потребує ніякої допомоги від Америки чи будь-кого іншого. — Проте, західня преса стверджує, що польські громадяни в приватних розмовах висловлюють велике вдоволення з приводу заяви Президента і державного секретаря Доллеса у зв'язку з останніми подіями в Польщі.

Мадяри домагаються звільнення кардинала Міндсенті

Будапешт. — У місті Ґріор, у місцевому театрі ім. Йокая, відбулося під кінець минулого тижня „перше від 1948 року на Мадярщині публічне зібрання з повною свободою слова" — повідомляє тепер мадярська преса. Тим зібранням проводив комуністичний письменник Гіюля Гай, який вже давно домагався свободи для мадярської літератури. На тих зборах промовці домагалися двох речей: відкликання з мадярської території совєтських військ, які, мовляв, там уже „непотрібні", та звільнення кардинала Міндсенті. Названий мадярський письменник заявив, що він сам є невіруючий, але противиться в'язненню католицького кардинала. Різні комуністичні промовці вказували на „власний соціялістичний шлях", яким, мовляв, ідуть Юґославія і Китай та на який вступила й Польща. В університеті у Будапешті студенти зробили нову маніфестацію, домагаючись повороту до влади колишнього прем'єра Імре Надя, який сидів у в'язниці на приказ Москви. Мадярщина, як стверджує закордонна преса, є, поруч із Польщею, друга сателітна держава, що домагається „рівности" у взаєминах з Совєтами. Зате ЧСР, Болгарія, Румунія і Альбанія ще не покидають „сталінської" дороги, яка наказує вірність і слухняність Москві. До Праги прибула спеціяльна делеґація від совєтського Політбюра для перевірки тамошніх настроїв.

В СВІТІ

● **Італійська партія** християнських демократів, яка від кінця останньої війни перебуває при владі, вирішила на своєму конґресі в минулому тижні не приймати до урядової коаліції ані лівих соціялістів, які все ще рішуче не порвали зв'язків з комуністами, ані італійських монархістів, які все ще не примирились з республіканським режимом. Центральним завданням партії має бути створення через свій уряд впродовж найближчих десяти років найменше 4 мільйонів нових варстатів праці.

● **Конрад Аденауер** дістав запрошення від французького уряду приїхати до Парижу з офіційною візитою. Ці відвідини передбачено на 6—7 листопада ц. р. Часописи підкреслюють, що від часу французько-німецької війни 1870-го року ніякий німецький уряд не був запрошений до Франції на офіційні відвідини.

● **Франц Йозеф Штраус**, новий західньо - німецький військовий міністер, буде старатися переконати державних мужів і військовиків із НАТО, що більшу вартість матиме німецька 300,000-на армія, візунувана в тактичну ядрову зброю, ніж 500,000-на — без тієї зброї. Західня Німеччина зобов'язана т. зв. Паризькими протоколами поставити на ноги півмільйонову армію в рямцях збройних сил НАТО.

● **Комуністичне радіо з Східнього Берліну признає**, що причиною невдачі комуно-німецької „п'ятирічки" і взагалі сильного зменшення продукції у східньо-німецьких фабриках є не так робітничі страйки і взагалі нехіть робітників, як брак сирівців. Коли зважити, що східньо-німецьке господарство найтісніше пов'язане з совєтським, то ця офіційна заява німецьких комуністичних господарників погано свідчить про опіку „старшого брата".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

АВДІЄНЦІЯ В ДОЛЛЕСА

Минулої п'ятниці, 19-го жовтня, державний секретар Джан Фостер Доллес — як уже повідомлялось — прийняв у столиці країни, Вашингтоні, на одногодинній авдієнції 12-членну делегацію репрезентованих Українським Конґресовим Комітетом американських українців, з'ясовуючи їм принцип і напрямні американської закордонної політики в теперішній міжнародній ситуації та відповідаючи на ряд актуальних запитів в конкретних справах. Само собою розуміється, що розмова стосувалася в першу чергу до теперішнього положення України та її аспірацій.

П'ятницева авдієнція у Вашингтоні була в понад 60-літній історії американських українців тільки другою з черги безпосередньою розмовою представників американських українців з найвищим після Президента країни керівником американської закордонної політики. Перша така авдієнція відбулась в бурхливих для світу післявоєнних часах, в 1921-му році, коли тодішній, між іншим теж республіканський, державний секретар Чарлз Гюз прийняв очолювану веч. о. Петром Понятишиним делеґацію Українського Народного Комітету. Відбулась ця авдієнція незабаром після інавґурації новообраного республіканського президента Ворена Г. Гардінґа в 1921-му році, а висднав її тодішній сенатор З'єдинених Держав із стейту Ню Джерзі, Джей. Ш. Фрілінгтойзен. До теперішньої авдієнції спричинився у великій мірі керований Албертом Германом Дорадчий Комітет Національностей при Крайовому Республіканському Комітеті, в якому існує й очолюваний п. Д. Галичином Український відділ.

Очевидно, що державний секретар Доллес прийняв минулої п'ятниці на авдієнції представників поважної і активної групи американських громадян із деякими спеціяльними заінтересуваннями. Все ж таки такого роду авдієнції не відбуваються для реклями. Вже самий факт такої авдієнції у найвищого представника закордонної політики країни говорить сам за себе дуже вимовно. До цього можемо тільки коротко додати, що з розмови з державним секретарем Доллесом можна було прийти до переконання, що проблеми, які можуть, зокрема, інтересувати американських українців, мають тепер у Вашингтоні більше зрозуміння, ніж це могло б виглядати. В цьому поважна заслуга американсько-українського загалу та його постави і постійної активности.

ПОДІЇ В ПОЛЬЩІ

Події, які відбуваються в червоній Варшаві, столиці сателітної Польщі, глибоко потрясли публічною опінією світу. Світова преса з великими заголовками про ці події на перших сторінках, радіо та всі інші засоби публічної іформації свідчать про те, з якою величезною увагою прислухається світ до тих здригань, що відбуваються в совєтській імперії під новою „колективною" диктатурою, в обставинах заранжованої нею „відлиги".

Самі події в Польщі є дуже промовисті і, без сумніву, заслуговують на загальну увагу, але вони ще далекі від того, щоб їх можна було вважати хоч би тільки за добрий початок кінця того макабричного дивогляду, яким є сьогодні положення захопленої Москвою частини світу. Ці події подібні, з відповідними відхиленнями, до тих, які вже мали місце в очолюваній комуністом Тітом Юґославії. Звільнений із в'язниці кілька місяців тому Владислав Гомулка, який допоміг Москві закинути на Польщу комуністичне ярмо і який опісля дістав у нагороду за це кілька років в'язниці під замітом „тітоїзму", прийшов тепер знову до влади і пробує організувати своєрідний націонал-комуністичний польський уряд, незалежний, власне менше залежний від Москви. Це — важлива справа, але від того навряд чи полегшає польському народові, залежному не тільки від Москви, але й від власної комуно-диктаторської тиранії.

А втім, і ціла справа унезалежнення від Москви, яку веде Гомулка, далеко ще від ясної. Звертають на це увагу знавці совєтських підступів, звернув на це увагу і бувший американський амбасадор при екзильних европейських урядах під час другої світової війни, отже й при екзильному польському уряді в Лондоні, ген. А. Д. Біддл. Він, як і деякі інші знавці, звертають увагу на те, що весь „бунт" Гомулки може бути чортівським пляном Москви тільки на те, щоб дорешти розправитися з національно-визвольними силами Польщі, які при цій нагоді виявляться. Іншими словами, теперішні події у Варшаві могли б бути у відповідній формі повторенням відомого Варшавського повстання під час війни, коли большевики спокійно приглядалися, як гітлерівці дослівно масакрували найкращий польський елемент.

Тим то сьогодні ще передчасно так або інакше оцінювати останні події у Варшаві. Їхньою певною позитивною сторінкою є, покищо, те, що вони викликали недвозначні вияви симпатій всього волелюбного світу до такого ж волелюбного польського народу. До тих симпатій прилучуються і українці в тій надії, що поляки, навчені тепер знову власним гірким досвідом неволі, позбудуться нарешті своїх власних імперіялістичних амбіцій супроти своїх сусідів, що й було одною з головних причин їхньої власної катастрофи.

ЩЕ ДВА ТИЖНІ

Ще два тижні ділять нас від дня, в якому американський нарід вибере на дальших чотири роки мешканця Білого Дому. За два тижні американський нарід вирішить, хто має репрезентувати його назовні й очолювати державну екзекутиву внутрі, хто має бути головним зверхником усіх збройних сил держави і свої рішення в справі миру чи війни предкладати на затвердження вибраного народом Конґресу. Це найвище становище у наймогутнішій державі світу і кожний, хто займає те становище, переходить до історії країни, а з нею до всесвітньої історії, бо центр світу пересунувся з европейського континенту і з англійських островів на Північну Америку, ото ж, хто її очолює, той є теж лідером усього вільного світу.

Тому не дивниця, що кандидати на це становище не щадять сил ані трудів, щоб переконати американський нарід, що саме вони є найгідніші, щоб його репрезентувати та бути одночасно його керівником і першим виконавцем його волі. Вони борються не тільки за себе, за свої особи, а за велику партійну організацію, якої є речниками і вибранцями, за конструктивні ідеї цих великих партій і за вужчі їхні інтереси, їхню амбіцію та їхній престиж, заанґажовані в кожних таких виборах. І тому партійні апарати демократів і республіканців працюють в оцих двох останніх тижнях „цілою парою". Всі інші внутрішньо-крайові справи відійшли на задній плян і в закордонній політиці не приймається ніяких таких рішень, які ускладнювали б внутрішньо-політичну ситуацію, що стоїть під знаком виборів. Три четвертини кожної американської газети присвячені подробицям виборчої кампанії і всьому, що зв'язане з виборами. До цих подробиць належать теж ствердження американськими часописами, що широкі кола американського громадянства не поділяють гарячки партійних апаратів і зідхають до хвилини, коли вночі з 6-го на 7-ме листопада радіо проголосить, яка була вола більшости в народі, що їй, за демократичним принципом мусить повинуватись, і повинується, воля меншости.

На нетерпеливість і втому маси громадян вплинув непередбачений вибір головних предметів дебат у передвиборчій кампанії. Цей вибір зробив демократичний кандикат, Адлей Стівенсон. Республіканське виборче гасло „мир і добробут" якось заглухло в гаморі, що знявся довкола демократичного гасла припинити експериментальні вибухи водневої бомби, — якщо можна в такій гасловій формі схоплювати кампанію Адлея Стівенсона. Трохи слабше звучить пов'язана з цим пропозиція змінити загальний обов'язок військової служби на професійну армію. Поруч із цією атомово-водневою справою посилилась кампанія демократичної опозиції проти особи віце-президента Ричарда Ніксона. Реакція в американському громадянстві дуже різнородна. Адлей Стівенсон дістав з різних кіл, крайових і навіть закордонних, призвання за відвагу, проявлену пропагуванням такої високогуманітарної справи. Між цими голосами є не тільки партійно-демократичні голоси, але й опінії багатьох учених з ділянки атомової енергії, які найкраще здають собі справу з небезпеки тотальної ядрової війни, є пацифісти, є англійські соціялісти. І прихильники і противники пропозиції Стівенсона признали, що проблема ядрової зброї і її необмеженої розбудови шляхом щораз дальших експериментів, це проблема універсальна і першорядного значення для нації і людства. І тому вона й порушила уми та спонукала й президента Айзенгавера забути, що він, Айзенгавер, поклав був уже крапку на своїй заяві на попередній пресовій конференції, та продовжувати цю полеміку.

През. Айзенгавер заявив, що обіцянки щодо припинення дальших експериментів у ділянці ядрового зброєння є обіцянками „грушок на вербі". Він вказав на тісне пов'язання проблеми ядрової зброї з проблемою роззброєння взагалі, а проблеми роззброєння — з питанням міжнародної системи контролі зброєння. Проповідувати однобічне роззброєння — це, мовляв, є „запросинами до самогубства". Америка не може дозволити собі — казав Д. Д Айзенгавер, щоб утретє заскочила її світова війна непідготованою і щоб вона стояла в нинішньому світі — безсила. Президент рішуче відмовився від суґестії — скасувати примус військової служби в Америці та перейти на іншу систему зберігання і комплектування армії. Поруч із відповідями Д. Д. Айзенгавера, що їх він дає у промовах, виголошуваних на Заході, фахівці з державного департаменту, секретаріяту оборони і Комісії атомової енергії виготовляють офіційний документ, що всю цю справу з'ясував би у світлі фактів.

КОНФЕРЕНЦІЯ КОНСЕРВАТИВНОЇ ПАРТІЇ

Лондон. — Конференція Консервативної партії скінчила свою працю 13 жовтня в Лендадно промовою провідника партії, теперішнього прем'єра сера Ентоні Ідена, і затвердженням резолюцій.

В традиції з'їздів Консервативної партії є, що провідник партії не бере участи в конференції і в дискусіях, а приїздить на конференцію в останній день і в своїй промові подає „генеральну лінію" політики партії. В цій тактиці є (зовнішньо) присмак „вождизму", бо провідник Консервативної партії, коли він є головою уряду, має право міняти політичну лінію партії, коли це вважає за потрібне. Але, звичайно, він мусить у цьому мати піддержку партійної фракції в парляменті. Коли б партійна фракція „збунтувалася" проти свого провідника і висловила йому недовір'я, то ніяке „вождівство" йому не допоможе: він мусить тоді покинути уряд.

Так сталося з прем'єром Невіллом Чемберленом 1940 року, якому сказав словами Кромвелла Леонард Емері:

„Ви мали досить часу, щоб зробити добре. В ім'я Боже, ідіть геть!" І Чемберлен мусів залишити владу і провід партії і на його місце прийшов Черчілл.

Теперішня ситуація Ідена, як прем'єра, зовсім інша, як було за Чемберлена. Чемберлен не вірив у те, що Гітлер хоче почати війну, і старався різними поступками злагіднити німецького диктатора. Тоді Іден і Черчілл, разом з партією Праці, стояли в опозиції до політики поступок диктаторській Німеччині, обвинувачували Чемберлена за „потурання злому". Тепер ролі змінилися: опозиція (Соціялістична партія) робить закиди консервативному урядові, мовляв, він береться надто гостро до єгипетського диктатора, що захопив управу Суезом, а з цього (кажуть вони) може вийти війна з неоглядними наслідками.

Прем'єр Іден зазначив у своїй промові, що уряд відповідає за добробут і життя народу в Британії і за кордоном. Мобілізація резервістів, яку провів уряд, була здійснена для того, щоб нація не опинилася без засобів оборони, коли б у Єгипті повторилися погроми европейців, як то сталося 1952 року. Іден згадав, що французький уряд під проводом соціяліста Гі Молле солідарний з політикою англійського консервативного уряду в політиці на Середньому Сході.

Він обвинувачує провідників партії Праці в тому, що вони використовують труднощі Британії в Суезькому питанні для здобуття популярности, як оборонців миру і противників колоніялізму. Іден висловився, що соціялістичний уряд мусів би вести ту саму політику щодо Єгипту, яку веде тепер консервативна влада.

Конференція висловила своє повне довір'я прем'єрові і в своїх резолюціях кликала членів партії до єдности. Конференція постановила домагатися, щоб уряд пильно контролював витрати на допомогу людям, які не працюють. Одна резолюція пропонує урядові дозволяти безплатну медичну допомогу громадянам тільки тих країн, в яких британські громадяни мають право на безплатне лікування.

Конференція Консервативної партії домагається контролі витрат в національній індустрії. На конференції Консервативної партії гостро виступали проти будь-якої дальшої націоналізації приватних підприємств.

Одна резолюція Консервативної Конференції може викликати інтерес також в країнах під комуністичною диктатурою:

„Створити могутню систему радіовисилань, щоб дати можливість британському поглядові дійти до мільйонів, які тепер чують тільки другий погляд".

Це показує, що Консервативна партія зрозуміла вагу протибольшевицької пропаганди і хоче, щоб така пропаганда була зорганізована в широкому розмірі. Москва говорить усіми мовами світу, і це дає їй успіхи, чому б мала Англія лишатися позаду?

П. А.

Членство в Українському Народному Союзі — це наш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

ПЕВНИЙ ШЛЯХ... ПОВОРОТУ

Донедавні звеличники непомильности кривавого Сталіна і тепер Хрущова і його колективного керівництва так звані „прогресисти" з нюйоркських щоденних безвістей докладають усіх зусиль, щоб дотримати кроку усяким совєтським кампаніям, зокрема в останньому часі міхайловській кампанії за поворотом „на родіну". Самі вони вертатися в Совєтський Союз не виявляють найменшого бажання, але тим більш напружуються, щоб довести свою услужливість і суперльояльність.

В цій своїй наполегливості і ревності щоденно-безвістівські прогресисти перестрибнули останніми днями себе самих. Не орієнтуючись ані-ані в українській літературі і в біографіях українських письменників, вони передрукували в числі з 14 жовтня ц.р. відомий вірш Миколи Вороного п. з. „Євшан-зілля", ще й повним іменем і прізвищем автора підписали.

Вірш, як не можна краще надається до підсичування пропаганди „за повернення на батьківщину", що її останнім часом ведуть совєти з великою витратою грошей і сил. В ньому мова про половецького хлопчину, сина половецького хана, що попавши в полон князя Володимира Мономаха, став помалу „рідний степ він забувати, край чужий, чужі звичаї став за рідні уважати". Зажурений тяжко хан посилає в Київ свого гудця, доручаючи йому вмовляннями чи чарами спонукати свого сина до повороту в рідні половецькі степи. Не помагають ні вмовляння, ні пісні, ні закляття, аж давши понюхати юнакові степове євшан-зілля, ханський посланець пригадав йому далеку степову батьківщину і порвав його з собою на втечу в „рідний степ, у край веселий", мовляв, „краще в ріднім краю милім полягти кістьми, сконати, ніж в землі чужій ворожій в славі-шані пробувати". Кінчається вірш запитом: „Де ж того євшану взяти, того зілля-привороту, що на певний шлях направить шлях у край свій повороту?"

Але ж, передруковуючи цього вірша, щоденно-безвістівські прогресисти забули про одну маленьку подробицю. Забули подати, хто був Микола Вороний, автор передрукованого і написаного ним ще в молодих роках віршу „Євшан-зілля" і що з ним сталося. І тому теж до речі буде пригадати сьогодні цю „подробицю", що її між іншим знають не тільки українці на еміґрації, але і під совєтським режимом.

Микола Вороний, відомий український поет доби Олеся й Філянського, естет і театрознавець, опинився після визвольних змагань у Варшаві і потому у Львові, де провадив драматичну школу і співпрацював у місцевих українських та еміґраційних журналах, друкуючи свої поезії і статті. Залишивши сина, відомого згодом теж поета Марка в підсовєтській Україні, він листувався з ним безупину і побивався за можливість зустрічі з ним. Не маючи змоги вирвати сина з-під совєтського режиму, битий болем і тугою і повіривши совєтській євшано-зільній чи пак українізаційній пропаганді Микола Вороний, вирішив вертатися в підсовєтську Україну.

Вернувшися, добився спочатку справді таки можливости жити із сином, працювати літературно, хоч і в досить обмеженому обсязі. Але через декілька років раптом затихло і про нього і про його сина Марка. Все ж таки, не помогла ні втеча від літературного і громадського життя, ні мовчання. Вороного разом з сином почали обвинувачувати то в буржуазному націоналізмі, то в шпигунстві. В тридцятих роках їх ув'язнено і, згідно із свідченнями соловецьких в'язнів, Микола й Марко Вороні перебували в 1935 році в концентраційних таборах на Соловках. Потім, як і за багатьома іншими, загинув за ними всякий слід і, беручи до уваги вік Миколи Вороного — народжений 1871 року, він мав би сьогодні 85 років — треба думати, що автора „Євшану-зілля" нема вже між живими.

Так закінчилося „повернення" на окуповану Москвою батьківщину завороженого тогочасними совєтськими закликами і запевненнями поета-естета Миколи Вороного. Ставши на „певний шлях" повороту, він добився не тільки певної своєї ліквідації чи й власної смерти, але й жорстокого знищення свого власного укоханого сина — того, що посилав йому колись з України на еміґрацію зворушливі вірші про церкви і янголів із присвятою „Тобі, Тату, як привіт з України".

Трагічну долю Вороних — батька і сина пам'ятають і мають завжди на увазі не тільки ті, що не хочуть сьогодні йти на примани міхайловських комітетів, але й широкі маси українців під совєтським режимом, які на власній шкірі зазнали нищівних дій і наслідків совєтських чисток і ліквідацій.

ДІТИ І МОЛОДЬ — ВСЕНАРОДНИЙ СКАРБ

Часто говоримо, що діти найбільший наш скарб. І це є істина. Але діти не тільки наш скарб, а й усього нашого народу, бо з них власне складається народ. Діти подібні до діяманту: коштовна то річ, але малоцінна, коли його належним способом не обробити й не оформити. Без порівняння більшої праці й уваги потребують діти, щоб зробити з них повноцінних, вартісних людей.

Повноцінна людина — це значить добре підготовлена до самостійного життя; людина, яка є втіхою для батьків і свого народу.

Надто складна і тяжка то річ, ось саме так виховати дитину. Над цим працює педагогіка. Вона стверджує, що повноцінна людина може бути вихована тільки на національному ґрунті і що найкращий і найлегший розвиток забезпечує своя рідна культура, поповнена потім цінностями культур інших народів.

Один з найвизначніших педагогів, не тільки наших, а й усіх слов'янських народів, К. Ушинський казав, що „всяка жива історична народність є саме прекрасне твориво Боже на землі і виховання повинно черпати із цього багатого і чистого джерела..."

Подивіться на людей, які поселились на чужині і ви переконаєтесь цілком, як живуча народність у тілі людини. Покоління змінюються, але й десяте з них не може ще ввійти в живий організм чужого народу, а лишається мертвою вставкою. Можна забути ім'я своєї батьківщини, а все ж будеш носити в собі її характер. Так глибоко і сильно вкорінив Творець елементи народности в людині.

Ось тому то педагогіка й вимагає виховувати дітей на національному ґрунті.

Смішно думати, що початки такого виховання даються батьками у наших родинах. Але коли діти підростають і потребують глибших, основніших відомостей з рідної культури, то часто цього не можуть дати своїм дітям навіть інтеліґентні родини. Не можуть тому, що часто не мають і підручників відповідних, а головне — не мають для цього часу.

Тому то й існують у нас рідні школи українознавства. Пам'ятаймо, що ці наші школи допомагають нам зробити те, чого ми самі зробити не всилі.

Ми маємо добрих, досвідчених своїх учителів, які жертвенно працюють з нашими дітьми, пам'ятаючи, що це не тільки скарб батьків, а й скарб усього нашого народу.

Протягом довгого ряду віків народ наш створив високі моральні цінності, яких не мають чужі народи. Мусимо втримати ці цінності й передати їх дітям.

Цього не можна зробити без шкіл українознавства. Тож коли ми справді хочемо добра своїм дітям і бути чесними українцями, що бережуть незаплямовано честь свого роду, то підтримуймо свої рідні школи й посилаймо до них своїх дітей.

Останніми роками ми часто читаємо алярмуючі звідомлення про те, як зростає серед дітей і юнацтва великих міст злочинність. Це страшне явище, може легко затягнути і наших дітей. Ратуймо їхні душі від того вуличного багна! Навертаймо їх до рідної Церкви і Рідної школи, даймо їм в руки рідну літературу, рідний журнал.

Н. Н.

РАНО ПРОКИНУСЬ...

Рано прокинусь, на світлий
полудень вікно відчиняю,
Тінь від домів укриває
ще вулицю сонну. За нею
Сонце на насипі жовтім
уже будки освітило.
Тихо в кімнаті. Самітно
читаю, пишу коло столу.
Час непомітно іде. От і доня
моя пробудилась,
Лепетом милим сповняє кімнату,
у двір вибігає,
Знову вертає до мене і в легкім
волоссі приносить
Пахощі раннього вітру і полиски
раннього сонця.
Ні то задумався я. Моя дівчинка
в дальньому місті.
Тихо в кімнаті моїй — і ніхто
не говорить до мене.

ВОЛ. СВІДЗІНСЬКИЙ

В. Гайдарівський

ЩЕ ОДНО КОХАННЯ

Повість

(15)

Катя не розуміла нічого, вона припускала, що батько захворів. Запропонувала йому лягти, але він відмовився. Йому вже краще. Перейшов на канапу і посадив біля себе доньку.

— Нерви мої нікуди не годяться, — мовив він із сумом в голосі. — Злодії мене можуть довести до труни. Хоч ти, Катю, пожалуй...

— Що ви, тату, говорите! — гладила дівчина батькову руку. — Вам треба добре спочити і все минеться. То перевтома дається взнаки.

— Якби тільки перевтома, то було б півбіди. Ти не уявляєш, як мене знервував твій знайомий Копа.

— Сима? — спитала, насторожуючись, Катя. — Він же такий завжди чемний...

— Яка там Сима, — усміхнувся самими губами Безпальченко. — Громило, а не Сима. Мені про нього вже й раніше говорили. Застерігали проти небезпеки, в якій ти перебуваєш. Але я поставився до людських поголосок байдуже. Заспокоював себе тим, що, мовляв, у мене доня розумна, може зважити, чого варті її знайомі. Не припускав думки, щоб ти дозволила собі знатися з таким, м'яко висловлюючись, хамом...

— Чим він завинив перед вами, тату, — спитала Катя з помітним незадоволенням.

— Чим завинив? Тим, у першу чергу, що насмілився думати про тебе. Я вже не кажу про внутрішні його якості. Там бруд, гидота, бридь. А зовнішній вигляд його жахливий.

— Думки ваші, тату, про Симу помилкові. Ви говорите про людину, зовсім не знаючи її, — намагалася Катя захищати себе і Максима заразом. Вона припускала, що у нього не вистачило такту підійти як слід до батька, і між ними, мабуть, виникло непорозуміння. — Не знаю, чим не сподобався вам своєю зовнішністю Сима? Ви б уважніше придивилися до нього, то побачили б ґлядіятора з римських часів. А душа його така ніжна, така чуйна, як у поета.

— Дитино, ти не бачила життя! — гаряче мовив батько. — Таких ґлядіяторів є скільки хочеш у портових містах. Вони вдень носять на своїх плечах півтонні паки, увечері п'ють горілку, грають у карти і проштрикують ножами своїм товаришам боки, а вночі сплять під перевернутими човнами. Душі ж у них ніжні, як у гицелів. А цей Копа похожий на них, як дві краплі води. Вовкодав він, гицель, громило і тільки!

Дівчина відсахнулася від батька, розчервонілася, в її очах блиснула впертість.

— Ви не Симу ображаєте, а мене. Я його кохаю! — твердо заявила вона.

— Катю, дитино, ти нікого не кохаєш. Обманюєш сама себе і інших, — намагався переконати дівчину батько.

— Ко-ха-ю, — падаючи на подушку, зайшлася плачем Катя.

— Не кохаєш! — не поступався батько. — Не маєш права таких кохати. Схаменися, доню, пожалій свою молодість і мою старість. Не губи нас обох. Благаю тебе всім на світі — схаменися...

Катя плакала ще дужче. Безпальченко побачив, що його умовляння і благання марні, і він відчув себе самотнім і безпорадним, як забутий пасажир з корабля, який випадково висів на пустельний берег. Його голова схилилася й уткнулася в холодну церату канапи. Давили сльози, а плакати не вмів. В очах замиґтіли вогні, здавалося, ніби з неймовірною швидкістю падав у бездонне провалля. Усе, що сталося в їдальні і вдома, зробилося байдужим, непотрібним, ніби не сам те переживав, а від когось почув. Тільки б скорше долетіти до дна провалля, до кінця...

А Катя, занурившись голову в подушку і плачучи, намагалася уявити, що робить тато. Певно дивиться на неї й шкодує. Хай переконається, як вона закохана... Але її здивувала підозріла тиша. Вона поволі підвела голову й злякано зойкнула. Тато, неприродньо зігнувшись, заклякнув, мов мертвий. Забувши одразу про себе, кинулась до батька, випростала його на канапі, дала напитись води, поклала на чоло мокрий рушник, обіймала, цілувала, просила промовити хоч словечко. Батько з тупою байдужістю дивився в стелю і не відповідав. Він нічого не чув і нічого не бачив. А вночі марив.

Всю ніч Катя не відходила від батька. Дивилася на його вистраждане обличчя і мучилася разом з ним, картаючи себе за свій вчинок. Не слухала батька, як капризна дівчинка, рюмала, захищаючи Симину честь, а про батька не думала. О, тільки б тато одужав, тільки б минуло це лихо, Катя й кроку не ступила б без його згоди і дозволу! Треба, справді, бути обачнішою. Недарма ж з таким болем тато сприйняв її знайомство із Симою. Поки ще не пізно, треба зупинитися. Не хоче вона ніяких кохань, нікого не знатиме, аби був у неї тато. Замкнеться вона в хаті, позапинає вікна фіранками і сидітиме цілими днями над книгами, проситиме тата, щоб приносив їй літературу — таку, якої дотепер не брала в руки: нудку, як ліки, і суху, як старі черевики. Читатиме книги, поки не постаріє, а як очі вже недобачатимуть, почепить на носа окуляри із шнурком, і біля ніг її муркотітиме єдиний друг — чорний кіт. Шкода, що жінки не лисіють, а то б вона обрізала коси, і рідеценькі сиві волосинки зачісувала б на ґлянсову свою лисину...

Усю довгу безсонну ніч Катя, тихо плачучи, уявляла своє жорстоке майбутнє, що розпочнеться зі сходом сонця.

Ранком, прокинувшись, Безпальченко поклав руку на хворе серце і прислухався до його праці. Билося воно неритмічно і слабо, але не кололо, не калатало з несамовитою поспішністю, щоб потім одразу зупинитися, як це було увечері і вночі. І він, заспокоївшись своїми спостереженнями, почав збиратися на службу.

Катя, всупереч звичці, уже не спала; стояла одягнена, вірніше ще не спала і не роздягалася, про що батько не знав. Він уникав на неї дивитися, ніби не помічав її, сердячись і в своїх думках обвинувачуючи дочку у себелюбності і безсердечності до свого батька, якого вона міняє на коханого. Що ж, батько тепер не буде втручатися в її справи, нехай на свою волю робить, що хоче і як знає.

А Катя, ніби розгадавши батькові думки, саме коли він відрізався від неї, підійшла до нього з покірно схиленою головою:

— Тату, простіть мені, — зворушливо, з тремтінням у голосі сказала вона. — Даю вам слово чести, що я слухатимусь вас у всьому і завжди. Я забуду своїх знайомих, я без вашого дозволу порога хати не переступлю.

ДОПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ПРОЯСНИТИ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ВИШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ВИДАВНИЧИЙ ФОНД „ВЕСЕЛКИ"!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Інтересна доповідь.

Заходами 12-го Відділу ОДВУ у Филаделфії, відбулося в дні 14-го жовтня б. р. у великій залі Українського Горожанського Клюбу громадське віче, на котрому виступив із доповіддю редактор „Українського Слова" в Парижі, О. Жданович. Темою доповіді було: „УПА як чинник у боротьбі за здійснення української державности". На віче прибуло понад триста людей. Ред. О. Жданович у своїй доповіді з'ясував партизанське питання в українській історії від козацьких часів, через великі визвольні змагання 1917-1923 років, аж до другої світової війни. Особливо вдало подав доповідач ґенезу, вияви та значення УПА на різних її етапах, теренах та часі у другій світовій війні.

По доповіді відбулась дискусія, в якій забирало голос 11 осіб, більшість із них знаних діячів, головно із кругів противників доповідача. Усі дискутанти підкреслювали рівень та форму доповіді і висловлювались за консолідацію українських сил на еміґрації, на державницьким розумом подиктованій базі. Разом із тим відчувалась туга та потреба еміґрації для добра й інтересів Батьківщини.

Тому, що 14-го жовтня це день св. Покрови, а св. Покрова це опікунка українського войцтва, про котре говорилося на цьому громадському вічі, одно-хвилинною мовчанкою віддано поклін та пам'ять тим, що впали або далі борються за національний ідеал.

Доповідач своєю доповіддю викликав заінтересування і своєю особою, яка була відома більшості громади головно із писаного слова. Він же перед своєю доповіддю відвідав усі центральні та важливі із громадської точки зору установи. Всюди там зустрічали його мило та тепло. В дні 18-го жовтня мав він доповідь у Літ.-Мистецькому Клюбі. Вічем проводила президія, котру оточив п. Т. Федусь, відомий довголітній діяч ОДВУ.

С. Пр.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

ВЕЛИКИЙ КЛОПІТ МАЄ МОСКВА З ДОНБАСОМ

Великий клопіт має Москва з Донбасом, який не виконує призначених йому виробничих плянів. Ані десятки тисяч української молоді, мобілізованої на ліквідацію „прориву" з усіх областей України, ані спеціяльна увага до цієї справи компартії і уряду — не поліпшують ситуації в Донбасі. Київська „Радянська Україна" містить щодня рубрику, в якій подає зведення кореспондентів з „вугільного фронту". Ось що читаємо в одному з таких зведень за 13 вересня ц. р.: „Шахти жодного з управлінь Донбасу не виконали минулої доби державного пляну видобутку вугілля. Лише гірники чотирьох трестів — „Сніжнеантрацит", „Ворошиловвугілля", „Первомайськвугілля" і „Свердловвугілля" — справилися з завданням. Гірше від своїх сусідів — ворошиловградців — працюють гірники Сталінської області, які заборгували за добу вдвоє більше вугілля, ніж у Ворошиловградській області. В Донбасі ще й досі повільно використовується найважливіші резерви для збільшення видобутку вугілля і прискорення темпів підготовчих робіт".

Листування Редакції

ВП. А. Г. (Шикаго), П. Н. (Филаделфія), Г. Т. (Дітройт) та всі інші, які звернулись до Редакції за ближчими виясненнями в справі відшкодувань жертвам нацистичної Німеччини, що справу постараємось основніше перевіряти та в свій час вияснити її на сторінках щоденника.

Український Літературно Мистецький Клюб, Ню Йорк 149. 2nd Av.

Літ.-Мист. Клюб повідомляє, що у п'ятницю 26 жовтня відбудеться доповідь д-ра Антона Княжинського, який недавно повернувся з десятирічного заслання в Совєтах, на тему: „Мистецтво в концтаборі". Початок о год. 8-ій вечора.

Наукове Товариство ім. Шевченка
302-304 Вест 13 вул., Ню Йорк
Мовознавча Комісія
запрошує на
ЗАСІДАННЯ,
що відбудеться
в суботу, 27-го жовтня 1956, о год. 4-ій по пол.
У програмі доповідь
проф. П. Ковалева
на тему:
„До проблеми зміни О. Е. в нових закритих складах в українській мові".

УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНОЗНАВСТВА при НТШ
302-304 Вест 13 вул., Ню Йорк 14, Н. Й.
В ДНЯХ 26-го і 27-го ЖОВТНЯ
відбудеться
ДРУГИЙ КУРС ВИКЛАДІВ
Акад. Року 1956/57
з такою програмою:

П'ятниця, 26-го жовтня 1956, год. 6-9 веч.
В. Лев: Українська етнографія. II.
Б. Загайкевич: Старе українське письменство. II.
Д. Горняткевич: Тарас Шевченко як маляр.

Субота, 27-го жовтня 1956, год. 5-7 веч.
П. Ковалів: Українська літерат. мова у 17 в.
М. Величківський: Промисловість України.

Вступ вільний!

УКРАЇНСЬКИЙ ЖІНОЧИЙ ВИСТАВОВИЙ КОМІТЕТ в НЮ ЙОРКУ і МЕТРОПОЛІЇ, Інк.
під протекторатом
УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ
запрошує Всп. і Всч. Українське Духовенство, Організації та все Американсько-Українське Громадянство на

УКРАЇНСЬКУ ВИСТАВКУ

що відбудеться в рамках Міжнародної Жіночої Виставки в приміщенні 71 Реджімент Армори — Парк Евеню і 34 вул. в Ню Йорку і буде відкрита впродовж тижня
ВІД 5-го до 11-го ЛИСТОПАДА (включно) ц.р.

Порядок Виставки:
5. листопада о год. 12 дня — урочисте відкриття Виставки.
5. листопада о год. 2:30 — показ писання писанок.
6. листопада о год. 1:30 — конкурс дітей у народній ноші та концерт з участю українських дітей.
10. листопада о год. 7:30 — Вечір Української Пісні й Танку.
11. листопада о год. 9:00 — несподіванки.

Виставка буде відкрита щоденно від год. 12:00—11:00 вечора. — Вступ на Виставу 65¢.

Набувайте квитки вступу в попередньому продажу та впродовж виставового тижня в українських крамницях: „Сурма", „Арка", „Говерля", „Еко", „Молоде Життя", „Наш Базар", „Кооператива", „Нова Фортуна".

Громадяни! Відвідайте і огляньте Виставку та популяризуйте її серед чужинців, бо мета Виставки — поглибити зацікавлення американської опінії українською культурою, мистецтвом та долею нашого народу. Купуйте квитки вступу в українських крамницях і цим Ви матеріяльно підтримаєте важливу українську справу та уможливите її ведення на майбутнє.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА м. НЮАРКУ, Н. ДЖ. І ОКОЛИЦЬ!
У 38-мі Роковини Листопада,
в неділю, 4-го листопада 1956 р.
година 6-та веч.
в залі УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛІ
180 Вільям вул., Нюарк, Н. Дж.
влаштовує
ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО
Святочне слово полковник 1-ої УД. УНА Роман ДОЛИНСЬКИЙ.
В мистецькій частині участь беруть:
В. Калин, І. Койонева, В. Цегельська, А. Радванський, І. Самокишин, Чоловічий Хор „Трембіта" під дир. мгр. І. Городиського.
Акомпаньює проф. З. Маркович.
Український Центральний Комітет Філія УКК в Нюарку, Н. ДЖ.
Український Громадський Комітет співпраці Організацій м. Нюарку, Н. Дж.

КУРІНЬ СТАРШИХ ПЛАСТУНІВ „СІРОМАНЦІ"
цим має честь запросити Шановне Громадянство і всю молодь на
ВЕЛИКІ ОСІННІ ВЕЧЕРНИЦІ
які відбудуться
В СУБОТУ, 3-го ЛИСТОПАДА 1956 Р.
в залі Чорноморської Січі при 506 18th Ave. Newark, N. J.
Смачний буфет. — Грає оркестра „АМОР".

Спорт

ПЕРЕД ВІДБИВАНКОВИМ ТУРНІРОМ У НЮАРКУ

Загал читачів наших українських щоденників, а головно читачів, що особливо цікавляться спортовими подіями, — час до часу мали можливість довідатися, як ця справа мається на терені Нюарку. Про це писалося в нашому щоденнику „Свобода", а також появлялися малі дописи, в характері інформативних новин в українському спортовому тижневику „Спорт", що його видає Видавнича спілка „Гомін України", в Торонті — Канада.

Доведавна в Нюарку ця справа представлялася блідо. При Осередку СУМА існує спортова референтура, однак діяльність її в попередніх роках була назагал вузька.

Кращі можливості існування і більш успішної діяльности зродилися з хвилиною зорганізування СУАСТ-у. Сам факт створення такого керівного тіла подіяв дуже будуючо, в першу чергу на самих спортовців, а в другу — СУАСТ став наче б рамцями, що вбрав в себе образ цілого зорганізованого українського спортового життя, і став його репрезентантом назовні. Система праці, якою керується СУАСТ — шляхом створення поодиноких секцій-ланок, як напр.: футбольна, відбиванкова, столової сітківки (стук-пук), легкоатлетика і ін., — створює широкі можливості для існування і кращого розвитку всіх галузей спорту.

Ми в свій час повідомляли з Нюарку про діяльність і поважні успіхи стук-пукової ланки. Сьогодні вже підкреслимо, що при спортовій референтурі нюаркського СУМА — існує відбиванкова дружина „Скала", яка являється членом СУАСТ-у — Схід і в досить короткому часі проявила посилену діяльність. Починаючи відбиванковим турніром у Савт Рівер, в дні 7 квітня ц. р., опісля Перт Амбой, дня 20 травня, на третій черговій зустрічі у Филаделфії, в дні 10 червня — в досить наполегливих змаганнях, змагуни „Скали" здобули друге місце. У згаданих турнірах брали участь слідуючі дружини: „Тризуб" — Филаделфія, СУМА — Ню Йорк, „Ньоман" — білоруська дружина, „Беркут" — Перт Амбой, „Стріла" — Трентон і „Скала" — СУМА — Нюарк. В днях 1, 2 і 3 вересня — на 5-му Всеамериканському Здвизі СУМА — на СУМ-Оселі, в Елленвілі, Н. Й., в зустрічі з дружинами Ню Йорку, Пассейку і Ютики — змагуни „Скали" здобули перше місце. Останній відбиванковий турнір відбувся в днях 15 і 16 вересня на відпочинковій оселі Українського Народного Союзу „Союзівці", в якому брали участь слідуючі дружини: „Тризуб" — Филаделфія, УСК — Ню Йорк, „Стріла" — Трентон, „Беркут" — Перт Амбой і „Скала" — СУМА — Нюарк. „Скала" — Нюарк здобула друге місце, після УСК — Ню Йорк.

Вже назначений речинець чергового відбиванкового турніру; він відбудеться цим разом в Нюарку, Н. Дж., дня 27 жовтня при 367 — Гай вулиці у приміщенні Нюарк Каледж ов Енджінірінґ. До участи в ньому, крім українських дружин „Тризуб" — Филаделфія", УСК — Ню Йорк, СУМА — Ютика, „Беркут" — Перт Амбой, „Стріла" — Трентон, запрошено також інші неукраїнські дружини, а саме білоруську дружину „Ньоман", американську дружину УМСА — Плейнфілд, яка є мистцем північного стейту Ню Джерзі і естонську дружину УМСА — Пассейк.

Господарем цього турніру — „Скала" — Нюарк, а зокрема комітет — поробили відповідні заходи в тому напрямку, щоб цей турнір випав якнайкраще. Вечором того ж самого дня в Українській Централі, при 180 Вільям вулиці, при оркестрі симпатичного „Няка" відбудеться забава, на якій учасників-змагунів ждуть гарні несподіванки. Передбачається дуже цікавий турнір і зустріч дружин у змаганнях за перші місця. Три перші дружини будуть нагороджені переходовими чашами, а крім того, індивідуальними нагородами будуть відзначені найкращий стинач і найкращий викладач турніру. Кому пощастить — побачимо в дні 27-го жовтня ц. р.

Феці

● **У Вашингтоні** вже тепер ідуть технічні приготування до інавгурації нового Президента З'єдинених Держав, яка відбудеться в Капітолі 21 січня ц. р. Спішно ремонтують будинок і будують відповідні трибуни.

Ділимося сумною вісткою, що 22-го жовтня 1956 р. упокоїлася в Бозі в Ковтевіл, Па., заосмотрена Найсвятішими Тайнами

АННА з ХАНДОГІВ ТУРЧИН

Дружина Павька, проживши 60 р.

Парастас відбудеться в середу, о год. 8-ій вечора в пох. заведенні Павла Робертса 1030 East Lincoln Highway при участі 3-ох священиків.

Похорони в четвер, 25-го жовтня, о год. 10-ій рано до Укр. Правосл. Церкви св Духа.

Вічна Їй Пам'ять!

Горем прибита — РОДИНА

Ділимося з Рідними, Приятелями та Знайомими сумною вісткою, яка надійшла з далекої Батьківщини, що в 1954 р., на поклик Всевишнього, відійшов у вічність на 82-му році свого трудолюбивого і багатостраждального життя, наш незабутній Батько і Дідуньо

бл. п. Микола ПРИСТАЙ

бувший залізничий начальник в Стрию (Західна Україна), та все активний член усіх довоєнних українських культурноосвітних товариств.

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

відправиться в суботу, 27-го жовтня ц. р., о год. 8-ій рано в українській греко-католицькій церкві св. Юра при 7-ій вул. в Ню Йорку.

Рідна Земля нехай Йому легкою буде.

Горем прибиті

Ольга і Володимир КАЧМАРСЬКІ,
Марія і Іван БОРЩУКИ,
Володимира і Остап САВЧИНСЬКІ,
Іванна і Ярослав КЛИМИ — доньки і зяті.
Зірка, Орест, Маркіян і Галя — внуки.

Повідомляємо Кревних і Знайомих, що в місяці травні ц. р., померла в Станиславові (Зах. Україна) наша Мати й Бабуня

Михайлина ЛІТИНСЬКА-КУШНІР

проживши 93 роки.

БОГОСЛУЖЕННЯ

за упокій душі Померлої відбудуться:

в Вашингтоні, дня 22-го жовтня ц. р., в каплиці св. Родини, о год. 7-ій рано,

в Дітройті, дня 23-го жовтня ц. р. в новій церкві о год. 9-ій рано.

МИХАЙЛО і СОФІЯ КУШНІР — син і невістка
МАРІЯ з КУШНІРІВ і СТЕПАН СЛЮСАРЧУК — дочка і зять
ЮРІЙ СЛЮСАРЧУК — внук.

28-го жовтня ц. р.
в 6-ту річницю трагічної смерти
Доцента
МАКСИМА ЖУРКО
буде відправлена ПАНАХИДА за спокій Його душі
в церкві св. Юрія в Міннеаполіс, Мінн.

ДРУЖИНА

РОЗШУКИ

Пошукую
ЗОФІЮ ТЕЛЕСНИЦЬКУ,
яка в 1950 р. була в Австрії. — Хто знав би її адресу, або вона сама зволить написати до:
ALEXANDRA SENIUTA
39 Warren St., Staten Island 4, New York.

Пошукую
АНДРІЯ ЛЕВИЦЬКОГО
з села Вільшаник, пов. Самбір, який був в Німеччині, а тепер має знаходитися в ЗДА. Знаю про його сестри Анну і Зофію. Хто знав би про нього або він сам, прошу писати на адресу:
WOLODYMYR DOBROMILSKY
417 — 2nd St., Troy, N. Y.

Пошукую
сестру **МАРІЮ ТКАЧ,**
з Миколаєва.
Має перебувати в Канаді. Прошу зголоситися до:
ANNA TKACZ BRYKAJLO
Richfield Springs, N. Y.

МАРІЯ БАДИРКА (дів. Симак) з села Кінське, пов. Березов, приїхала тут в 1912 р. Вийшла замуж в 1917 р. за Теодора Бадирка (з Умоч). Найстарший син Івасько. Пошукує рідна сестра Плетеницька. Хто знав би про них або самі прошу писати на адресу:
JOHN PLETENYCKY
297 Chambers Avenue
East Meadow L. I., N. Y.
Tel. IV 9-7732

Пошукую **И. ГІНЦА ВАЦЯНКА** з п. Сянік. Хто знав би долю його або він сам прошу написати на мою адресу. Маю вістку від його сестри з України.
GREGOR ANDRUSZKO
9339 Kimbark Ave.
Chicago 19, Ill.

БІЛОГО П. з Грибович коло Львова
пошукує брат Григорій.
Писати на адресу:
MYKOLA STRUK
334 East 15th Street
New York 3, N. Y.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ФОНД

— ЦЕ ПРОДОВЖЕННЯ

наших змагань за Україну в нових умовах.

●

МИ КРИТИКУЄМО НАШУ БОРОТЬБУ В РОКАХ 1917-20. АЛЕ ТОДІ НАШІ БАТЬКИ ВІДДАЛИ УСЕ: ЖИТТЯ, КРОВ І МАЙНО.

СЬОГОДНІ НІХТО НЕ ЖАДАЄ ВІД НАС НІ ЖИТТЯ, НІ МАЙНА. ЙДЕТЬСЯ ЛИШЕ ПРО МАЛЕСЕНЬКУ ЧАСТИНКУ НАШОГО ЗАРОБІТКУ...

●

Національний Даток надсилайте:

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. Box 721, Church St. Sta., New York 7, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 3759. Тарзан перемагає Бару

Докраю спантеличений неприродною бравурою Бари, Тарзан опинився раптом і несподівано для себе самого на землі.

Все ж таки, він скоро підхопився і по короткій боротьбі переміг Бару, кидаючи його об землю.

Підкріпившися добре, мавполюдина пустилася далі в глибину джунглів, ідучи за гомоном галасливих мавп.